

BB-619

Seat No. _____

M. A. (Sem. II) Examination

March/April - 2014

Sanskrit : Paper - 202

(Core Course)

(१) निरुक्तम् अध्याय - ४, ७,

(२) मेघदूतम् (उत्तरमेघ १-१०)

(३) संस्कृत प्रश्नाः

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनाभांथी कोई पक्ष यार विधानो सभश्रवो : १४

- (१) अनवगतसंस्काराश्च निगमान्। तद एकपदिकम् इत्याचक्षते।
- (२) आदित्योडपि अकूपारः उच्यते।
- (३) तत्र पिता दुहितुर्गर्भः दधाति पर्जन्यः पृथिव्याः।
- (४) अस्याः इति च अस्य इति च उदात्त प्रथमादेशेऽनुदात्तम् अन्वादेशे।
- (५) परोक्षकृताः प्रत्यक्षकृताः आध्यात्मिकयश्च।
- (६) एकस्य आत्मनः अन्ये देवाः प्रत्यङ्गानि भवन्ति।
- (७) त्रिभ्यः आख्यातेभ्यः जायते इति शाकपूणिः।
- (८) जातवेदाः कस्मात्। जातानि वेद।

२ गभे ते भे विशे टूंक नोंध वधो : १४

- (१) आकारचिन्तानं देवतानाम्
- (२) निधंठु अने निरुक्तनो संबंध
- (३) त्रिनाभिचक्रम्
- (४) देवतो परीक्षा

- (१) विद्युत्त्वनां ललित वनिताः सेन्द्रचापं सचित्राः
सङ्गीताय प्रहतमुरजाः स्निग्धगम्भीर घोषम्।
अन्तस्तोयं मणिमयभुवस्तुङ्गमभ्रलिहाग्राः
प्रासादासत्वां तुलयितुमलं यत्र स्तैतैर्विशेषैः॥
- (२) यत्रोन्मत्तभ्रमरमुखराः पादपाः नित्यपुष्पाः
हसंश्रेणीरचितरशनाः नित्यपध्मानलिन्यः।
केकोत्कण्ठा भवनशिखिनो नित्यभास्वत्कलापाः
नित्यज्योत्सनाः प्रतिहततमोवृत्तिरम्याः प्रदोषाः॥
- (३) यस्यां यक्षाः सितमणिमयोन्येत्य हर्म्यस्थलानि
ज्योतिच्छायाकुसुम रचितान्युत्तम स्त्रीसहायाः।
आसेवन्ते मधु रतिफलं कल्पवृक्षप्रसूतं
त्वद् गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेस्वाहतेषु॥
- (४) मन्दाकिन्याः सलिलशिशिरैः सेव्यमाना
मरुदिभर्मन्दारानामनुतटुरुर्हा छायाया वारितोष्णाः।
अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामुष्टिनिक्षेपगूढैः
सङ्क्रीडन्ते मणिभिरमरप्रार्थिता यत्र कन्याः॥
- (५) अक्षयानाभवननिधयः प्रत्यहं स्तुकण्ठै
रुदगार्यदलर्धनपतियशः किन्नरैर्यत्र सार्धम्।
वैभ्राजाख्यं विबुधवनिता वारमुख्यासहाया
बद्धालापा बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति॥

- (१) गुर्जरप्रान्तस्य प्रधानमंत्री कः ?
- (२) सिद्धहेमशब्दानुशासनम् कस्य रचना अस्ति ?
- (३) उत्तररामचरितम् नाटकस्य नायकः कः ?
- (४) अभिज्ञानशाकुन्तलम् नाटकस्य नायिका का ?
- (५) श्रीमद्भगवद्गीता केन विरचितम् ?
- (६) दशरूपकं केन विरचितम् ?
- (७) अस्माकम् राष्ट्रध्वजे कतिवर्णाः सन्ति ? के के ?

- (૮) કાલિદાસસ્ય પ્રથિતં ઉપનામ કિં ?
 (૯) અષ્ટાધ્યાયી કેન રચિતા ?
 (૧૦) ધ્વનિસંપ્રદાયસ્ય પ્રવર્તકઃ કઃ ?
 (૧૧) ભારતવર્ષસ્ય પ્રજાસત્તાકદિવસઃ કદા આગચ્છતિ ?
 (૧૨) રામાયણે કતિ કાણ્ડાનિ સન્તિ ?

૫ ગમે તે સાત પ્રશ્નોના જવાબ આપો એક બે વાક્યમાં : ૧૪

- (૧) નિરુક્ત એ વેદાંગોમાંનું કયું વેદાંગ છે ? તથા વેદ પુરુષનું તે શું છે ?
 (૨) નિઘંટુ અને નિરુક્તનો સંબંધ એક વાક્યમાં સમજાવો.
 (૩) કન્યા શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
 (૪) વૈશ્વાનરઃ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
 (૫) અગ્નિનું મુખ્ય કાર્ય શું છે ? નિરુક્ત પ્રમાણે જણાવો.
 (૬) અકૂપાર શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
 (૭) મેઘદૂતનો સાહિત્ય પ્રકાર કયો છે ?
 (૮) અલકાનગરીની વધૂઓ શરદ તથા હેમન્તમાં કયા પુષ્પોથી પોતાનો શણગાર કરે છે ?
 (૯) કાલિદાસે મેઘદૂતમાં કયો છન્દ પ્રયોજ્યો છે ?
 (૧૦) અલકાનગરીમાં કુબેરના મિત્ર રહે છે તેનું નામ શું છે ? તેના ભયથી કોણ ધનુષ્યની દોરી ધારણ કરતું નથી ?
 (૧૧) કૈલાસનો શ્વેતશૃંગ કેટલા હજાર કૂટ ઊંચો છે ? તેના વાયુમંડલમાં મેઘ કેટલા માઈલની ઊંચાઈ પર વિચરે છે ?
 (૧૨) કાવ્યત્રયી તરીકે ઓળખાતા કાલિદાસના કાવ્યો જણાવો ?